

De Bornensisstrjitte

Net als de meeste straten in onze dorp heeft de Bornensisstrjitte haar naam gekregen die is ontleend aan eerdere het klooster Sion aan de Singel, meer dan 400 jaar geleden. Het is Thijmen Bornensis (van Borne) geweest die de laatste prior was van het voormalige vrouwenklooster. Bij de opheffing van het klooster in 1580 werden de vaste bewoners-medewerkers op non actief gezet, en kregen een vaste jaarlijkse uitkering of een pensioenvoorziening. Deze werd betaald door de nieuwe eigenaar van het kloosterbezit Gedeputeerde Staten van Friesland. De raad van de voormalige gemeente Oostdongeradeel heeft in 1973 de nieuw ingevoerde straatnamen bekrachtigd met een Raadsbesluit. Hiervoor werd dit de dorpsstraat genoemd of Foarbuoren en ook wel Foarwei. Het is door de loop der jaren altijd al een bedrijvige straat geweest, reeds eeuwenlang was hier al de dorpsmederij gevestigd, in het huis dat nu wordt bewoond door Klaas Jzn Dijkstra. Deze heeft zijn voorkeur aan het Linepaad en dat is een gegeven bij de huisnummering. Er waren ook altijd al kleine boeren gardeniers genoemd, zoals Jan Andries Wijbenga, in het huis waar Simon en Jikke Mol-Wijbenga wonen en Tjip Willems Wijma, in het huis van nu de familie Doornbos woonden Geert Sietses en Sietse Talsma, die er ook een brandstoffen en aardappelhandel bij hadden. In het huis van Geert en Aukje Nicolai was een tijdlang de kruidenierswinkel van Age Klaske de Jong. Achter de woning van Froukje Bekker-v/d Kooi stond tot 1926 een grote schuur van een landbouwbedrijf die naderhand is afgebroken. Het huis van de familie Hochstraten was de voormalige bakkerij van Dirk en Sijbren Sijsma. Een aantal bakkersfamilies is hen daar voorgegaan, nadat eerder heel lang hier een timmerbedrijf was gevestigd van de familie Thijs Feenstra. Het huis van de familie Steinau werd voordien bewoond door de familie Braaksma, die er ook lang hun bodedienst hadden op de stad Dokkum.'s Woensdags en zaterdag naar Dokkum v.v. Ook de woningen van Hans en Merel Ochse-v/d Kloet, en die van Hielke en Ruurdje Kloostra v/d Zwaag zijn ooit gebouwd als gardenierswoningen.

De Gereformeerde kerk, de eerdere pastorie, en de nu afgebroken school staan op de plek waar tot ± 1888 een grote boerderij stond met het nummer 1 in de stemkohieren. Het timmerbedrijf van Bert en Anneke Allema-Dijkstra is nog volop in bedrijf. Het gebouw Nij Sion genoemd naar het voormalig kloostercomplex houdt deze naam in ere. Hiervoor stond het zogenaamde 'lokaal' met een in pandige kosterswoning eigen en in gebruik bij de gereformeerde kerk. Al bijna 140 jaar is het de plek waar kerkelijke en dorpszaken worden besproken, en waar voor jeugdigen en ouderen culturele activiteiten plaatsvinden. Het karakteristieke huis van Jantje Holwerda-Wiersma werd op een open plek gebouwd, waar eerder meer naar achteren een tweetal woningen stonden, waar de familie Wijma hun agrarisch bedrijf hadden. Het schildersbedrijf in een fraaie stelp van Johannes en Ina Scheepstra-van Boerum is de laatste woning van de Bornensisstrjiite, een straat die eeuwen lang een van de bedrijvigste straten van ons dorp was. Voorheen was er ook nog het winkel bedrijf van de familie Hoeksma, waar naderhand bejaarden woningen zij gekomen.

De esken beam oan de Bornensisstrjitte

It wie mar in beam
Mar hy hearde der alhiel by
Jierrenlang wy wisten net oars
It wie in earste blik
It sicht fan de Bornensisstrjitte.

Doe't yn de santiger jierren
Der in nije riolearing kaam
Mei bestrating en in echt trottoir
Moast 'er wike foar de foarútgong
Mar hy wie noch sa sterk en sa grien.

En hy mocht bliuwe sa waard er betocht
Mei in grut tal blêden as sinneskaad
Yn it foarbygean men koe der net maklik omhinne.
Hy waard siik, woartels dy gyngen oer it paad
En dat hat ta syn ûndergong laat.

It wie mar in beam
Dy't de wikseling fan alle seizoenen seach
It maaitiidsgrien, in mylde simmer,
In rûzige hjerst, in stille winterdei
Yn alles wat de tiid mar sei.

Al ieuwenlang hawwe beammen
Yn Nijewier har plakje hân
In doarp op 'e klaai yn it Fryske lân
Moat it dwaan mei ien beam minder
Mar lokkich ús Linebeammen binne der.

Bornensisstrjitte 8

Bornensisstrjitte 8 is de woning van Hielke Kloostra en zijn vrouw Ruurdte van der Zwaag. Kortgeleden kwam er een fraai hekwerk aan de straatkant samen met de bureu. Hielke, die tijdens zijn werkzame leven altijd in de bouw werkzaam is geweest heeft al heel veel aan zijn huidige woning verbeterd. Nadat hun vijf kinderen al weer een tijdje het huis uit zijn., blijft het een goed plek om te wonen in het centrum van het dorp. Gelukkig heeft Hielke ook nog zijn garage en werkplaats even verder aan de zelfde straat, waar hij zijn hobby kan uitoefenen. Dit was ook een eerdere woning van de laatste bewoner Sije Hanenburg die nog eens wordt besproken met de woning van voorheen Theunis Nieuwland, en die van Gosse W. Braaksma en Simon Mol die een gezamenlijk blok vormen op deze plaats. Vooreerst de woning nummer 8 aan de Bornensisstrjitte nu kadastraal E. 46. Daarvoor was het kadastrale nummer in het jaar 1965. B. 1497. met het huisnummer I 24. Weer daarvoor in 1924 was het huisnummer no 20. steeds met de zelfde oppervlakte van 2 are en 5 centiare.

Ook weer eerder heeft het als huisnummer I. 52 gehad. Hielke en Ruurdte hebben de woning in 1964 gekocht van **Andries Jan Wybenga** en zijn vrouw **Anne**

Haakma veehouder en koopman te Niawier. Deze hebben de woning overgenomen van hun vader **Jan Andries Wybenga**, en zijn vrouw **Akke Dokter**. Waarschijnlijk heeft deze de woning gebouwd in 1912 op een gedeelte van de grond van de naastliggers, in dit geval de nummers van de woningen 10,12, en 14, met de oudere kadastrale nummers B 707-B.706- B.705. en B.704 uit het jaar 1832. waarvan de beide laatste ook nog besproken worden. In het jaar 1924 komen wij de naam van een huurder tegen Berend Boersma. Of deze zijn vader Johannes Boersma of Jan Andries Wybenga heeft de huidige woning gebouwd, waarin ook de mogelijkheid aanwezig was tot het stallen van enkele koeien. Dat was in het begin van de vorige eeuw heel gebruikelijk. Met enkele percelen bouw en weiland en het grasgewas van de wegbermen

bood dit met enkele koeien een sober bestaan. Met de vele aanpassingen die door Hielke Kloostra zijn gedaan door de jaren heen, is het nu een fraaie burgerwoning die een vaste plaats heeft in het dorpsbeeld.

Bornensisstrjitte 9

Wêr't no it hûs Bornensisstrjitte 9 stiet, in moai hûs mei in klassistyske boustyl, wennet **Jantsje Wiersma-Holwerda**. Kadastraal bekend as E.72 en E.74. It hûs is boud yn 1997 wat doe in frij terrein wie.

It is nijskierrich te witten wat dêrfoar op dat plak stien hat. Der hawwe al hiel lang twa hûzen stien, dy't yn it jier 1972 ôfbrutsen binne. It frijkommen terrein wie eigendom fan **Hendrik en Marten Feenstra** feekeaplju te Nijewier. Dy hiene yn 1958 it hiele perseel oankocht fan **Tjalling Tjipkes Wijma**, dy't dêr in hûs bewenne mei in feestalling en dêr it garniersbedriuw útoefene. It letter derneist boude hûs waard bewenne troch Tsjalling syn suster **Aukje**, wer earder mei har âlders. Nei it fuortgean fan Tjalling en Froukje Wijma mei harren hiele húshâlding nei Utrecht ta om yn' e Demka stielfabriken te wurkjen,

hat de famylje **Jehannes en Anne van der Berg** dy't fan Wetsens kamen der oan 1972 ta wenne. Sa ek de neistlizzende wente, de hûsnûmers wiene I. 67enI. 69. Neidat Aukje Wijma ferhuze wie kaam de widdo **Romkje Wybenga-Holwerda** dêr te wenjen, dy't út de kosterwente kaam fan it eardere lokaal. Sy is yn 1972 ferhuze nei de nijboude âldereinwenten oan it Tsjerkepaad, dy't ek al wer ôfbrutsen wurde dit jier. Ek moat der yn 1924 de famylje **Pieter Lieuwes Miedema** dêr wenne hawwe. Yn it fotoboekje Simmer 2000 stiet noch in foto fan de sitewaasje fan doedestiids. De famylje **Tjipke Wijma** hat fan 1929 ôf oant 1958 eigener bewenner west fan it hûs en it frij grutte terrein. Yn it jier 1942 hat der ek noch in frij grutte brân plakfûn, wernei it gehiel wer opboud wurden is.

Fan 1874 ôf wie **Pieters Willem Wijma** eigener fan hûs en hôf. It kadastrale nûmer wie B 755-B.745 in tûn fan 8 are 20, ien hûs 3a.28ca, twa huzen 4.a 80 hûsnummer 23. De Wijma's hawwe it hûs en hiem kocht fan **Eagle Jacobs Humalda** winkelman te Ie dy't it yn 1859 kocht hie fan **Aant Annes de Jong** en mede eigenaren. Wy komme ek hierders tsjin, lykas Sjoerd Douwes Minnema. Yn it jier 1856 hat de **widdo fan Pieter Klaasztes Kloostra** it hûs ferkocht. Dy famylje hat der ek frijlang wenne want by it opmeitsjen fan it kadaster yn 1832 docht bliken dat dizze famylje as eigener te boek stiet. As bewenners yn 1839 is der sprake fan twa húshâldings mei 6 bewenners. Dat binne **Bouwe Gerrits Dijkma, Jantje Tjommes Wytsma, Geeske Pieters Jaarla, Antje P. Kloostra, Trijntje P. Kloostra en Pietje P. Kloostra**. Ek yn 1834 is der sprake fan de burenen ten oosten de wed. Pieter Klazes Kloostra, dêr't it giet om de pleats dy't earder stie dêr't no de eardere pastoary en noch de grifformearde tsjerke stiet, foarhinne ek de skoalle mei it skoallehûs dêr't Erik en Ingrid Turkstra yn wenje. Dat wie allegear op de grûn fan de neistlizzende pleats. Mooglik wie der ek in frijlizzend paad fan de buorren ôf nei it Linepaad.

As wy de Specie kohieren neirinne, komme wy in hiel soad bewenners tsjin. Der fan útgeande dat it altyd itselde nûmer 23 hâlden hat komme wy fan 1802 nei ûnderen ta oan't 1767 ta (als nieuw gebout). Der fanút geande dat dat sa is jout it ek wol wat eigenskip want it foarhûs wie opboud mei giele stien, en dy waarden wol faak brûkt yn die jierren. Net sa faak op'e klaai yn it Noarden, mar wol oeral yn Fryslân.

De konklúzje mei wêze, op dit plak midden yn'e buorren, hat alhiel lang bewenning west, en it is goed te witten hoe't de sitewaasje der hinne lei, foardat yn de tiid fan no de hjoeddeiske bebouwing it sicht bepaald.

Bornensisstrjitte 10

Een karakteristieke woning aan de Bornensisstrjitte is zeker het huis no. 10. Het heeft nog duidelijk de uiterlijke verschijningsvorm van een zogenaamde gardenierswoning. Dit is de benaming van een woonhuis met een klein schuurgedeelte, waarin enkele koeien of geiten gestald konden worden. Overigens zijn ook de bestaande bedsteden en de balkenzoldering nog intact. Naast een dienstbetrekking bij een boer had men soms nog een beetje bouwland en vaak nog het grasgewas van de wegbermen en een moestuin om op deze manier zelfvoorzienend in het dagelijks onderhoud en voedsel te voorzien.

De woning met tuin is kadastraal bekend E 47 groot 6 are en 60 ca.

Om de geschiedenis van het huis en eigenaars en bewoners te kunnen achterhalen proberen wij vanaf hier terug te gaan in de tijd. De huidige bewoners hebben de woning gekocht in 2000 van **Detter Johannes Eglinski**, koopman uit Bochum in Duitsland, die gehuwd was met **Christel Renate Horst**. Deze hadden in 1983 de woning weer gekocht van het . Duitse echtpaar **Hans Jophes Roberz**, koopman, die gehuwd was met **Margret Rüsman-Castrup** uit Bauxtel (Duitsland). Zij hadden de woning in 1975 gekocht als tweede woning en werd toen ook als zodanig gebruikt. De woning veranderde van eigenaar door verkoop van **Sipke Wytzes v.d. Woude**, die vanaf 1948 de woning bewoonde, nu kadastraal bekend onder no. B 1498 met als huisnummer I.25 Sipke v.d, Woude was gehuwd met Martje Cuperus, en ze woonden met 5 kinderen in de woning, waarbij het schuurgedeelte bij de woonruimte werd getrokken en er een grote dakkapel werd geplaatst. Sipke v.d. Woude had de woning in 1943 gekocht van **Jan Postmus**, toen het huis no. I.21 had. Jan Postmus, die van beroep als arbeider wordt vermeld, en waar van bekend is dat hij een zeer vaardig scheer-en knipmeester was. Hij hielp zijn klanten van hun overtollige baard-en haargroei af in het stalgedeelte, van de z.g.n. 'delwêche', dit is de schuinaflopemde dakhelling. Jan Postmus had de woning gekocht in 1922 van **Albert Alberts Kingma**, landbouwer te Niawier. Daarvoor was het kadastraal bekend onder B 1414 en was de oppervlakte 8 are en 40 ca. Daarvoor was het **Grietje de Vries**, weduwe van Andries de Haan en van beroep melkrijdster, die vanaf 1905 eigenaar en bewoonster was. Aangenomen mag worden dat rond dit jaar deze woning is opgericht. Hiervoor was het **Klaas Douwes Leistra**, landbouwer te Niawier die als eigenaar en gebruiker van bouwland en schuur vermeld wordt, met de kadastrale nummers B 1414-B 1410, groot 8 are en 40 ca. en 8 are. De eerste kadastrale kaart uit Niawier uit het jaar 1813 geeft aan dat het hele gebied met het huidige Nij Sion, met woning en bedrijf van Allema, de woning van Hielke Kloostra en de hier besproken woning, als bouwland, hok en moestuin genoemd worden. De kadastrale nummers toen B 704, 6 are en 90 ca. vermeld een moestueineigenaar en gebruiker Pier Enëus Rijpma. B 705, 3 are en 10ca. vermelden huis en erf van Thijs Feenstra, timmerman te Niawier en huis en erf B 705, 40ca., die woonden in de voormalige bakkerij van eerst Feenstra en later de Sijtsma's.

B 703 vermeldt het terrein, groot 1420m. in eigendom en gebruik bij Pier Enëus Rijpma, landbouwer te Niawier. Verder terug in de tijd mag worden aangenomen dat het gehele

gebied te zuiden van de weg met de landerijen behoorden tot de grote boerderij nummer 1, waar nu de gereformeerde kerk en voormalige pastorie en weer later ook de school met het schoolhuis op staat en stond. Deze boerderij was één van de eerste en oudste boerderijen van het dorp Niawier. Tot voor 1900 was het met een schuur voor landbouw, bouwland en moestuin. De bijzondere indeling van het terrein bracht ook mee dat er tot 1995 een pad of modderreed liep tot de z.g.n. speelweide, die met de komst van het Mearsfjild is vervallen en waar gedeeltelijk de dorpsuitbreiding van het bestemmingsplan de Skulp heeft plaatsgevonden, maar in eerdere jaren diende ter ontsluiting van de achtergelegen landerijen. De woning is in feite een klein monument, die de soberheid van wonen en werken uit het begin van de 20ste eeuw vertolkt.

Bornensisstrjitte 18

Hier wonen **Simon Jacob Mol** (1946) en **Jitske Neeltje Mol-Wijbenga** (1948). De huidige beeldbepalende woning is in 1963 geheel nieuw gebouwd met als kadastraal nummer E 53, nummer 18. Daarvoor was het kadastraal B 1339 met als huisnummer I.31. De bouw van de huidige woning werd gerealiseerd door de ouders van Jikke, **Andries Jzn. Wijbenga** en zijn vrouw **Anna Wijbenga – Haakma**. Hij was veehouder en veekoopman. Nadat ze de woning hadden verlaten werden Simon en Jikke de nieuwe bewoners. Jikke vertelde, dat zij meer dan 40 jaar hier nu woont en hier werden ook hun drie zonen geboren, Jan Sjoerd, Andries en Marco. Simon vertelde, dat er rond de woning nog een tweetal waterputten aanwezig zijn uit de tijd dat ieder huis zijn eigen watervoorziening had. Op deze plek, waar de kloeke woning staat met de ruime werkplaatsen op de hoek Siercksmawei-Bornensisstrjitte, stond voorheen ook een beeldbepalend pand, waarvan nog een prachtige foto aanwezig is, waar pake en beppe Jan Andries Wijbenga en Harmke Wijbenge-de Hoop voor het huis gefotografeerd zijn. Naast de huidige woning is ook nog duidelijk de aanbouw te zien die er in 1929 was bijgebouwd voor oude beppe Akke. Jikke herinnert haar nog dat er in de oude woning ook een fraai tegeltableau aanwezig was. Simon weet zich de zware storm van 1973 nog te herinneren, waarbij toen bijna alle dakpannen van het huis gewaaid zijn. Met de aanleg van de nieuwe riolering in 1970 werd het terrein rond de woning flink opgehoogd en een gedeelte grond verkocht voor een nieuwe bestrating en een trottoir. De bedrijfsbestemming, landbouw en veeteelt, werd door de ruilverkaveling ook veranderd. Simon was assurantie-adviseur tot vorig jaar, maar geniet nu van zijn pensioen.

Vanaf 1909 – 1919 woonde er al de familie Wijbenga op deze plek, waarbij het huisnummer toen I 28 was. Daarvoor was het **Lieuwe Goffes Miedema**, die getrouwd was met **Eelkje Willems Sijtsma**, die evenals de Wijbenga's hier het gardeniersbedrijf uitoefenden.

De Wijbenga's hadden in de loop der tijden het bedrijf flink uitgebreid, zodat er wel een dertig stuks vee gestald kon worden. Later werd het bedrijf van **de familie Dijkstra** overgenomen en weer later werd er in het kader van de ruilverkaveling het huidige bedrijf met een woning aan de Siercksmawei 1a te Niawier gebouwd. Bijzonder is het feit dat het huis van Simon en Jikke voor zover nog na te gaan is, de derde woning is die op deze plek staat. Want rond 1907 is er sprake van sloping en nieuwbouw.

De afgebroken woning was volgens het kadaster B.712 met huisnummer I 28. Het terrein rondom was toen nog groter, waar kort daarvoor de niet meer bestaande woningen van Theunis Nieuwland en Sije Hanenburg de laatste bewoners waren en nu de garageberging van Hielke Kloostra nog aanwezig is. Vanaf 1881 was **het Klaas Douwes Leistra**, landbouwer te Westergeest, die als eigenaar wordt vermeld. De woning zelf was toen 60 ca. groot met een moestuin van 7 are en 57 ca., die gekocht was van Goffe

Bron: Publicatie in "Doarpskrante fan Nijewier - Wetsens"

Kornelis Miedema, schipper te Niawier. Bewoners waren in 1869 **Pieter Kloostra**, in 1853 gehuwd met **Tjitschke Dijkma**, die gardenier en, er speciaal bij vermeldt, christelijk gereformeerd was.

In 1866 is er sprake van ruiling met **Trijntje Ouwes Talsma**, weduwe van **Simon Pieters Kloostra**, gardenier te Niawier. Deze was in 1860 **Jan Jacobs Jansma**, landbouwer te Niawier, opgevolgd. Deze was een zoon van Jacob Jans Jansma, timmerman te Niawier.

De woning had in 1839 als huisnummer no. 10, wat wel aangeeft dat in de loop der eeuwen meerdere woningen vier of vijf verschillende nummers hebben gehad. De bewoners waren een zevental, **Jan Jacob Jansma**, 38 jaar, zijn vrouw **Freerkje Simons Kloostra** en hun kinderen Jacobs Jans, Sibbeltje Jans, Willemke Jans, Antje Jans en Japke Jans.

Om eerdere bewoning te kunnen natrekken zijn wij aangewezen op de z.g. speciekohieren, die nog te vinden zijn tot het jaar 1760, waarbij deze woning in het jaar 1810 werd aangeduid, dat het totaal zes deuren en gezamenlijke vensters telde. Als gezinshoofden worden vermeld in onderstaande lijst:

1801 **Pieter Gerbens**

1794 **Brand Oetzes**

1790 **Pieter Gerbens**

1786 **Douwe Iglés**

1775 **Sietze Johannes**. Wordt geallimenteerd, is de omschrijving, wat betekent dat er geldelijke bijstand wordt verstrekt.

1768 **Bartel Sakes**

1760 **Jelle Tietes**

Het mag duidelijk zijn dat op deze plek in Niawier al heel lang een huis heeft gestaan, waar vele bewoners geleefd en gestreefd hebben en in feite de geschiedenis geschreven hebben.

Jan Walda

Copyright © Jan Walda

Bron: Publicatie in "Doarpskrante fan Nijewier - Wetsens"